

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: van wie is de motie?

Onmisbaar

Een raadsvergadering zonder motie is als een bruiloft zonder bruidegom: ondenkbaar. Met een motie kan een raadslid of een fractie zich onderscheiden van de andere deelnemers in de raadsvergadering.

Doel en strekking

De fractie onderscheidt zich en profileert zich. Een motie geeft inhoud aan het raadswerk en biedt de raad de gelegenheid om los van het college ergens een standpunt over in te nemen.

Maar ook kan een motie erop zijn gericht om het college tot daden te stimuleren.

Niet zelden wordt een motie gebruikt om te oordelen over een wethouder, burgemeester of (zelfs) collega-raadslid. Meestal gaat het dan om een motie van afkeuring of van wantrouwen.

Wettelijk kader

Als je goed in de Gemeentewet zoekt, zul je nergens het woord “motie” aantreffen. Het is ook niet verankerd in een of andere wet.

Het verschijnsel “motie” behoort tot het ongeschreven staatsrecht oftewel het staatsrechtelijk gewoonterecht. Als we het ding willen en we vinden het nuttig dan gebruiken we het.

In het Romeinse recht (zoals u allen weet: de basis van ons rechtsstelsel, met dank aan de heer N. Bonaparte) heette het “usus et opinio necessitatis”.

Niet afdwingbaar instrument

Anders dan het recht van amendement is het recht om een motie in te dienen geen wettelijk afdwingbaar recht. U leest het goed: de raad kan besluiten dat er geen moties (vreemd) meer worden ingediend. Voorlopig voor de proef van een jaar.

Een motie heeft in de praktijk een hoog politiek gehalte. Maar heeft vanzelfsprekend ook staatsrechtelijke kanten.

Het staatsrecht en de motie

Vanuit staatsrechtelijk oogpunt bezien is een motie niets meer dan een ontwerpraadsbesluit. Er zit een aanhef in, een considerans en het eindigt steevast in het onderdeel “besluit”. Achter dat woord staat het ontwerpdictum .

Als een motie in een raadsvergadering in stemming wordt gebracht, gaat de raad erover besluiten.

Eind van het liedje is dus dat er een raadsbesluit ligt.

Is het dan nog een motie?

Nee want het is “van de raad” geworden. De raad heeft er immers over besloten.

Rups wordt vlinder: motie wordt raadsbesluit

Technisch gezien is er geen verschil tussen een raadsbesluit dat door het college is voorbereid en een motie die door een fractie wordt ingebracht. In beide gevallen gaat het om ontwerpbesluiten die aan de raad ter vaststelling worden voorgelegd.

Het raadsbesluit dat eruit voortvloeit komt tot stand via de band van artikel 32 Gemeentewet: als niemand om stemming vraagt is het voorstel aangenomen. Als er om stemming wordt gevraagd brengen de aanwezige raadsleden hun stem “voor” of “tegen” uit.

En daarna is er een raadsbesluit: het voorstel is aangenomen of het is verworpen.

Een door de raad aangenomen verworpen motie is een raadsbesluit. En geen motie meer.

Een motie heeft per definitie altijd tijdelijke werking, namelijk tot het moment waarop de raad erover een besluit heeft genomen. Op dat moment is de rups ontpopt tot een vlinder.

Het is dus niet zuiver om te spreken in de trant van “wethouder X heeft een motie van wantrouwen van de raad aan zijn broek gekregen”. Juridisch correct moet dit als volgt luiden: “de raad heeft besloten het vertrouwen in wethouder X op te zeggen”.

Zie in dit verband artikel 49 Gemeentewet.

Omdat een aangenomen motie een raadsbesluit is, zal het net als alle andere raadsbesluiten moeten worden gepubliceerd. Dit geldt ook voor niet-aangenomen moties. Want ook daar ligt een raadsbesluit onder.

Tot slot

Een motie is dus technisch gezien een ontwerp-raadsbesluit. Dat wil zeggen het onderdeel “ontwerp-dictum”.

Dit betekent dat er amendementen op het ontwerp-dictum mogelijk zijn.